ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ І ПРАФКОМАЎ ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 32 (519) | Субота, 20 лістапада 1982 года. | Газета заснавана ў верасні 1969 года. Выходзіць раз у тыдзень | Цана 2 кап.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза

12 лістапада 1982 года адбыўся нечарговы Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС.

Па даручэнню Палітбюро ЦК Пленум адкрыў і выступіў з прамовай член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС тав. Андропаў Ю. У.

У сувязі са смерцю Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева члены Пленума ЦК ушанавалі памяць Леаніда Ільіча Брэжнева мінутай журботнага маўчання.

Пленум ЦК адзначыў, што Камуністычная партыя, савецкі народ, усё прагрэсіўнае чалавецтва панеслі цяжкую ўтрату. Абарвалася жыццё выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі, Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху, палымянага змагара за мір.

Леанід Ільіч Брэжнеў, знаходзячыся ў радах ленінскай Камуністычнай партыі больш як 50 гадоў, з іх 18 гадоў на пасадзе яе кіраўніка, унёс велізарны ўклад ва ўмацаванне магутнасці яе радоў, палітычнай, сацыяльна-эканамічнай і абароннай магутнасці Савецкага Саюза. Выключна вялікая яго роля ва ўмацаванні міру і міжнароднай бяспекі. Імя Леаніда Ільіча Брэжнева, з якім непасрэдна звязаны вялікія здзяйсненні ў жыцці нашай краіны, — індустрыялізацыя і калектывізацыя сельскай гаспадаркі, гістарычная перамога савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі нашай Радзімы, даследаванне космасу, усе поспехі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры Савецкай дзяржавы, назаўсёды ўвайшло ў гісторыю Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, нашай вялікай Радзімы.

Удзельнікі Пленума ЦК выказалі глыбокае спачуванне родным і блізкім памёршага.

Пленум ЦК разгледзеў пытанне аб выбранні Генеральнага сакратара ЦК КПСС.

Па даручэнню Палітбюро ЦК выступіў з прамовай член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС тав. Чарненка К. У. Ён унёс прапанову выбраць Генеральным сакратаром ЦК КПСС тав. Андропава Ю. У.

Генеральным сакратаром Цэнтральнага Камітэта КПСС Пленум аднагалосна выбраў тав. Андропава Юрыя Уладзіміравіча.

Затым на Пленуме выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС тав. Андропаў Ю. У. Ён выказаў сардэчную падзяку Пленуму ЦК за аказанае высокае давер'е — выбранне яго на пасаду Генеральнага сакратара ЦК КПСС.

Тав. Андропаў Ю. У. запэўніў Цэнтральны Камітэт КПСС, Камуністычную партыю, што прыкладзе ўсе свае сілы, веды і жыццёвы вопыт для паспяховага выканання вызначаных у рашэннях XXVI з'езда КПСС праграмы камуністычнага будаўніцтва, забеспячэння пераемнасці ў вырашэнні задач далейшага ўмацавання эканамічнай і абароннай магутнасці СССР, павышэння дабрабыту савецкага народа, умацавання міру, у ажыццяўленні ўсёй ленінскай унутранай і знешняй палітыкі, якая праводзілася пры Л. І. Брэжневе.

На гэтым Пленуме закончыў сваю работу.

ЮРЫЙ УЛАДЗІМІРАВІЧ АНДРОПАЎ

Юрый Уладзіміравіч Андропаў нарадзіўся 15 чэрвеня 1914 года ў сям'і чыгуначніка на станцыі Нагуцкая Стаўрапольскага краю. Адукацыя вышэйшая. Член КПСС з 1939 года.

Шаснаццацігадовым камсамольцам Ю. У. Андропаў быў рабочым у г. Маздок Паўночна-Асецінскай АССР. Затым яго працоўная біяграфія працягвалася на суднах Волжскага параходства, дзе ён працаваў матросам.

З 1936 года Ю. У. Андропаў — на камсамольскай рабоце.

Ён быў выбран вызваленым сакратаром камсамольскай арганізацыі тэхнікума воднага транспарту ў г. Рыбінску Яраслаўскай вобласці. У хуткім часе яго вылучылі на пасаду камсорга ЦК ВЛКСМ суднаверфі імя Валадарскага ў г. Рыбінску. У 1938 годзе камсамольцы Яраслаўскай вобласці выбіраюць Ю. У. Андропава першым сакратаром Яраслаўскага абкома ВЛКСМ. У 1940 годзе Ю. У. Андропаў выбіраецца першым сакратаром ЦК ЛКСМ Карэліі.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны Ю. У. Андропаў — актыўны ўдзельнік партызанскага руху ў Карэліі. Пасля вызвалення ў 1944 годзе горада Петразаводска ад фашысцкіх захопнікаў Ю. У. Андропаў — на партыйнай рабоце. Ён выбіраецца другім сакратаром Петразаводскага гаркома партыі, а ў 1947 годзе — другім сакратаром ЦК Кампартыі Карэліі.

У 1951 годзе Ю. У. Андропаў па рашэнню ЦК КПСС пераводзіцца ў апарат ЦК КПСС і назначаецца інспектарам, а затым загадчыкам пададдзела ЦК КПСС.

У 1953 годзе партыя накіроўвае Ю. У. Андропава на дыпламатычную работу. Некалькі гадоў ён з'яўляўся надзвычайным і паўнамоцным паслом СССР у Венгерскай Народнай Рэспубліцы.

У 1957 годзе Ю. У. Андропаў быў назначан загадчыкам аддзела ЦК КПСС.

На XXII і наступных з'ездах партыі Ю. У. Андропаў выбіраецца членам Цэнтральнага Камітэта КПСС.

У 1962 годзе Ю. У. Андропаў выбіраецца сакратаром ЦК КПСС.

У маі 1967 года Ю. У. Андропаў назначаецца старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі пры Савеце Міністраў СССР. У чэрвені таго ж года ён выбран кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС.

У маі 1982 года Ю. У. Андропаў быў выбран сакратаром ЦК КПСС.

З красавіка 1973 года Ю. У. Андропаў — член Палітбюро ЦК КПСС.

Юрый Уладзіміравіч Андропаў — дэпутат Вярхоўнага Савета СССР рада скліканняў.

На ўсіх пасадах, дзе па волі партыі працаваў Ю. У. Андропаў, праяўлялася яго адданасць вялікай справе Леніна, партыі. Ён аддае ўсе свае сілы, веды і вопыт ажыццяўленню рашэнняў партыі, барацьбе за перамогу камуністычных ідэй.

За вялікія заслугі перад Радзімай Ю. У. Андропаву — вядомаму дзеячу Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы — у 1974 годзе прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Ён узнагароджан чатырма ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Чырвонага Сцяга, трыма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і медалямі.

У парткоме

ПРЫНЯТАЯ ПАСТАНОВА — НА КАНТРОЛІ

Задача савецкай вышэйшай школы — даць выпускніку не толькі асноўную, працоўную спецыяльнасць, але і адну з грамадскіх. Набыць яе можна на факультэце грамадскіх прафесій. Работа гэтага падраздзялення ў кожнай ВНУ няўхільна ўдасканальваецца, пашыраюцца яе рамкі. Асабліва прыкметны зрух у важнай справе быў зроблены пасля прыняцця Калегіяй Мінвуза СССР, Калегіяй Міністэрства культуры СССР, Сакратарыятам ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ сумеснай пастановы ад 14 красавіка 1980 года па ўдасканальванню работы факультэтаў грамадскіх прафесій у вышэйшых навучальных установах. У святле данай пастановы у свой час была абмеркавана работа ФГП нашага універсітэта на пасяджэнні партыйнага камітэта. У прынятай пастанове прадугледжваліся меры па істотнаму паляпшэнню падрыхтоўкі грамадскіх кадраў. Аб ходзе выканання гэтай пастановы ішла размова ў мінулую сераду на чарговым пасяджэнні парткома. Пра ўсё станоўчае, што зроблена для паляпшэння дзейнасці адкрытых аддзяленняў ФГП, а таксама аб маючых месца недахопах гаварыў дэкан факультэта грамадскіх прафесій А. І. Канашэвіч. Сваімі думкамі па абмяркоўваемаму пытанню падзяліліся члены парткома: яго сакратар М. І. Старавойтаў, намеснік сакратара партыйнага камітэта па арганізацыйнай рабоце Я. А. Семянчук, намеснік сакратара партбюро гістфіла Г. С. Еўдакіменка, намеснік сакратара камітэта ЛКСМБ У. А. Чмых.

Прынятая парткомам пастанова накіравана на далейшае ўдасканальванне ўсіх форм работы ФГП.

ПЯЦІКУРСНІКІ ЗДАЮЦЬ ЭКЗАМЕНЫ

Адказная пара цяпер у студэнтаў выпускных курсаў матэматычнага, фізічнага і эканамічнага факультэтаў. У вучобе яны, як кажуць, выйшлі на фінішную прамую. Апошняя залікова-экзаменацыйная сесія, апошнія практыкі...

Першымі здавалі залікі і экзамены сваёй апошняй вучэбнай сесіі пяцікурснікі матэматычнага факультэта. Яе вынікамі, як сказаў намеснік дэкана М. В. Селькін, у дэканаце задаволены. Цяпер студэнты спецыяльнасці «матэматыка» праходзяць у школах педагагічную практыку. Студэнты спецыяльнасці «прыкладная матэматыка» пасля экзаменаў адпачылі на канікулах, пасля чаго набытыя ў аўдыторыях і лабараторыях веды замацуюць на вытворчай практыцы, якую пройдуць на прадпрыемствах і ў канструктарскіх бюро.

Сёння апошні з трох экзаменаў здаюць пяцікурснікі аддзялення эканомікі працы эканамічнага факультэта. З найлепшага боку зарэкамендавалі сябе выхаванцы гр. ЭТ-54. Пераважная большасць з іх маюць толькі добрыя і выдатныя адзнакі. Пасля двух здадзеных экзаменаў самыя высокія балы заслужылі Алена Твардоўская, Таццяна Шаферава, Юрый Клімовіч, Аляксей Нікіфараў і іншыя будучыя эканамісты.

Глыбокімі, грунтоўнымі ведамі радуюць экзаменатараў і многія пяцікурснікі аддзялення АМАЭІ. Свой апошні экзамен яны здадуць 27-га лістапада.

Два экзамены на апошняй сесіі неабходна здаць выпускнікам фізічнага факультэта. Добры прыклад паказала група Ф-52. На экзамене па спецыяльнасці — метадах неразбураючага кантролю, — які прымаў дацэнт А. П. Грыбайла, восем студэнтаў атрымалі выдатныя адзнакі, астатнія — добрыя.

Экзаменацыйная сесія — гэта выпрабаванне не толькі студэнтаў, але і своеасаблівая атэстацыя саміх выкладчыкаў. Па ведах экзаменуемых вызначаецца вынік працы і экзаменатараў. Пажадана, каб гэтыя паказчыкі былі самыя высокія, што з'явіцца дастойным падарункам надыходзячаму знамянальнаму святу — 60-годдзю ўтварэння СССР.

Б. ВАЛОДЗІН.

ХРОНІКА

Загадам міністра вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР прарэктарам нашага універсітэта па адміністрацыйна-гаспадарчай частцы з 17 лістапада 1982 г. назначаны ШАЎЧЭНКА Уладзімір Аляксандравіч.

Учора на Савеце універсітэта дэканам біялагічнага факультэта выбраны дацэнт АЛЕШКА Сцяпан Фёдаравіч.

Загадам рэктара універсітэта намеснікам дэкана эканамічнага факультэта з 1-га лістапада 1982 г. назначаны кандыдат эканамічных навук ГЕРАСІМЧЫК Мікалай Вікенцьевіч.

ВІНШУЕМ!

Рэктарат, партком, грамадскія арганізацыі універсітэта, Савет кафедр грамадскіх навук горача віншуюць выкладчыка кафедры філасофіі ЯЦУКА Вікенція Яўгенавіча з выпадку зацвярджэння яго ВАКам у вучонай ступені кандыдата філасофскіх навук.

Пахаванне Леаніда Ільіча Брэжнева

Жалобны мітынг на Краснай плошчы

З пачуццём глыбокага смутку савецкі народ 15 лістапада праводзіў у апошні шлях Леаніда Ільіча Брэжнева — выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыню Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

...Калонная зала Дома саюзаў. У апошнюю ганаровую варту да труны памёршага становяцца кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы.

Жалобную варту неслі члены камісіі па арганізацыі пахавання.

11 гадзін. У зале застаюцца родныя і блізкія Л. І. Брэжнева. Апошнія мінуты развітання.

Пад гукі жалобных мелодый труну з целам Л. І. Брэжнева выносяць з Калоннай залы і ўстанаўліваюць на артылерыйскі лафет. Картэж павольна накіроўваецца на Красную плошчу.

У жалобнай працэсіі за трунай Л. І. Брэжнева ў журботным маўчанні ідуць кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, члены камісіі па арганізацыі пахавання, родныя і блізкія памёршага, міністры, адказныя работнікі ЦК КПСС, МГК КПСС і выканкома Массавета, прадстаўнікі грамадскасці.

Наперадзе працэсіі — сотні вянкоў, ускладзеных у Доме саюзаў ад ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савета Міністраў СССР, саюзных рэспублік, краёў і абласцей, партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, ад працоўных калектываў краіны. Тут жа вянкі ад зарубежных дэлегацый.

На чырвоных атласных падушачках нясуць савецкія ўзнагароды і ўзнагароды зарубежных дзяржаў, якіх удастоен Л. І. Брэжнеў за сваю шматгранную дзейнасць на пасадзе кіраўніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы.

Красная плошча запоўнена народам. У чоткім страі — часці войск Маскоўскага гарнізона. Над іх калонамі схілены баявыя сцягі.

Жалобная працэсія спыняецца ля Маўзалея. Труна з лафета пераносіцца на пастамент.

На цэнтральную трыбуну Маўзалея падымаюцца таварышы Ю. У. Андропаў, М. С. Гарбачоў, В. В. Грышын, А. А. Грамыка, Д. А. Кунаеў, Р. В. Раманаў, М. А. Ціханаў, Д. Ф. Усцінаў, К. У. Чарненка, У. В. Шчарбіцкі, Г. А. Аліеў, П. Н. Дземічаў, У. І. Далгіх, Ц. Я. Кісялёў, В. В. Кузняцоў, В. М. Панамароў, Ш. Р. Рашыдаў, М. С. Саломенцаў, Э. А. Шэварднадзе, М. В. Зімянін, І. В. Капітонаў, К. В. Русакоў, члены камісіі па арганізацыі пахавання.

На гасцявых трыбунах—члены і кандыдаты ў члены ЦК КПСС, члены Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС, дэпутаты Вярхоўных Саветаў СССР і РСФСР, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, военачальнікі, перадавікі вытворчасці.

Тут жа — шматлікія зарубежныя дэлегацыі, якія прыбылі на пахаванне Л. І. Брэжнева. Сярод іх — партыйна-дзяржаўныя дэлегацыі сацыялістычных краін, кіраўнікі камуністычных і рабочых партый краін усяго свету, кіраўнікі дзяржаў з усіх кантынентаў, прадстаўнікі міжнародных арганізацый.

Жалобны мітынг адкрыў Генеральны сакратар ЦК КПСС Ю. У. Андропаў.

Затым выступілі член Палітбюро ЦК КПСС, міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза Д. Ф. Усцінаў, прэзідэнт Акадэміі навук СССР А. П. Аляксандраў, шліфавальшчык Маскоўскага завода лічыльна-аналітычных машын В. В. Пушкароў, першы сакратар Днепрадзяржынскага гаркома Кампартыі Украіны А. Ф. Гардзіенка.

Мітынг закончан. Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы спускаюцца з трыбуны Маўзалея, падыходзяць да пастамента з трунай Л. І. Брэжнева. Працэсія накіроўваецца да Крамлёўскай сцяны.

12 гадзін 45 мінут. Труну з целам памёршага павольна апускаюць у магілу.

Пад гукі Дзяржаўнага гімна СССР грымяць гарматныя залпы. У гэтыя ж мінуты артылерыйскі салют робіцца ў сталіцах саюзных рэспублік, у гарадах-героях Ленінградзе, Валгаградзе, Адэсе, Севастопалі, Новарасійску, Керчы, Туле, у крэпасці-героі Брэсце, а таксама ў гарадах Калінінградзе, Львове, Растове-на-Доне, Куйбышаве, Свярдлоўску, Новасібірску, Чыце, Хабараўску, Уладзівастоку, Севераморску, Днепрапятроўску, Запарожжы і Днепрадзяржынску.

У жалобным смутку замерла ўся краіна. На пяць мінут спынілася работа прадпрыемстваў і арганізацый. На фабрыках і заводах, на чыгунках, суднах марскога і рачнога флоту быў дадзен трохмінутны салют гудкамі.

Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы зноў падымаюцца на трыбуну Маўзалея.

Чаканячы крок, перад Маўзалеем праходзяць часці войск Маскоўскага гарнізона. Яны аддаюць апошняе воінскае ўшанаванне кіраўніку партыі і дзяржавы, Старшыні Савета Абароны СССР Маршалу Савецкага Саюза.

Жыццё і дзейнасць Л. І. Брэжнева будзе заўсёды натхняючым прыкладам вернага служэння Камуністычнай партыі і савецкаму народу.

(ТАСС).

МАСКВА, 15 лістапада. Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада нясуць труну з целам Леаніда Ільіча Брэжнева да Крамлёўскай сцяны.

Фота ТАСС.

ТЭЛЕГРАМЫ

ЦЭНТРАЛЬНАМУ КАМІТЭТУ КПСС

Калектыў Гомельскага дзяржаўнага універсітэта глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Леаніда Ільіча Брэжнева, выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, сусветнага камуністычнага і рабочага руху, нястомнага барацьбіта за мір ва ўсім свеце.

Запэўніваем Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Савет Міністраў СССР у тым, што не пашкадуем сіл для выканання планаў партыі і народа на камуністычнаму будаўніцтву.

ПРАФЕСАРСКА-ВЫКЛАДЧЫЦКІ КАЛЕКТЫЎ, СТУДЭНТЫ, СУПРАЦОЎНІКІ ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА.

☆ ☆ ☆

Шматтысячная камсамольская арганізацыя Гомельскага дзяржаўнага універсітэта глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю Генеральнага сакратара Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Леаніда Ільіча Брэжнева — выдатнага кіраўніка Савецкай дзяржавы, буйнейшага палітычнага дзеяча сучаснасці, вернага ленінца, нястомнага барацьбіта за мір, за прадухіленне ядзернай катастрофы на планеце, вялікага сябра і настаўніка моладзі.

Светлая памяць аб палымяным барацьбіце за народнае шчасце, за мір і камунізм Леанідзе Ільічу Брэжневе назаўсёды застанецца ў гарачых камсамольскіх сэрцах савецкай моладзі.

КАМІТЭТ КАМСАМОЛА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА.

ВЯЛІКІЯ ЗАВАЁВЫ

СССР 60

Утварэнне СССР адыграла сусветна-гістарычную ролю. Аб'яднанне суверэнных рэспублік у адзіную дзяржаву пазбавіла контррэвалюцыю магчымасці рэстаўрацыі капіталізму ў нацыянальна-дзяржаўных утварэннях, узнікшых у выніку перамогі Вялікага Кастрычніка, стварыла спрыяльныя ўмовы для ўмацавання адзінства і братняй дружбы народаў СССР, для пабудовы сацыялізму першапачаткова ў адной, асобна ўзятай краіне.

У сярэдзіне 30-х гадоў, калі ў СССР на аснове ажыццяўлення ленінскай палітыкі сацыялістычнай індустрыялізацыі, калектывізацыі і культурнай рэвалюцыі сацыялізм у асноўным быў пабудаваны, вырашалася і векавое нацыянальнае пытанне, зацвердзілася непарушнае маральна-палітычнае адзінства і дружба народаў СССР — новыя рухаючыя сілы развіцця савецкага грамадства.

Асаблівае значэнне адыграла дружба народаў СССР у гады Вялікай Айчыннай вайны, вытрымаўшы суровае выпрабаванне на трываласць і ярка прадэманстраваўшы жыццёвую сілу першай у свеце шматнацыянальнай сацыялістычнай дзяржавы. Дружба народаў Краіны Саветаў з'явілася адной з важнейшых і магутных крыніц перамогі савецкага народа над фашысцкай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй.

Савецкі народ, адстаяўшы ў вайне свабоду і незалежнасць сацыялістычнай Айчыны, з новай сілай прыняўся за далейшае развіццё сацыялістычнага грамадства ў СССР, дабіўся не толькі поўнай, але і канчатковай перамогі сацыялізму.

Разгорнутая характарыстыка развітога сацыялістычнага грамадства дадзена ў дакументах і матэрыялах XXIV—XXVI з'ездаў КПСС, у праамбуле новай Канстытуцыі СССР. У іх перш за ўсё адзначана, што агульнасаюзная эканоміка, як узаемазвязаны народнагаспадарчы комплекс, што ўключае ў сабе гаспадарку ўсіх рэспублік, дасягнула высокага ўзроўню. Знішчаны класавая і нацыянальная варожасць, кожная нацыя і народнасць маюць аднатыпную сацыяльна-эканамічную структуру. Створаны неабходныя ўмовы для ўсебаковага развіцця ўсіх нацыянальнасцей.

Прайшоўшыя 60 гадоў адзначаны імклівым сацыяльна-эканамічным развіццём Савецкага Саюза. Вырас колькасна і якасна рабочы клас. На пачатак 1980 года ён налічваў 78,9 млн. чалавек, складаючы дзве трэція працоўнага насельніцтва. Калгаснае сялянства да гэтага часу налічвала 13,2 млн. чалавек. Вырасла і ўзмацнела сацыялістычная інтэлігенцыя. Цяпер у краіне кожны чацвёрты работнік звязаны ў асноўным з разумовай працай. Рэзка ўзрасло нацыянальнае багацце СССР. Наша краіна валодае нацыянальным багаццем, дасягнуўшым 2,9 трыльёна рублёў (не ўлічваючы кошту зямлі, нетраў і лясоў). За гады Савецкай улады яно павялічылася ў 30 разоў, нягледзячы на велізарныя страты ў вайне. Доля нашай краіны ў сусветнай прамысловай вытворчасці ўзнялася з аднаго працэнта ў 1922 годзе да дваццаці ў цяперашні час. Агульны аб'ём прамысловай прадукцыі за параўноўваемы перыяд па СССР у цэлым вырас у 537 разоў, у тым ліку па Беларусі — у 729 разоў.

У выніку пабудовы развітога сацыялізму ў СССР у асноўным вырашана задача выраўнівання ўзроўню эканамічнага развіцця савецкіх рэспублік. Важна адзначыць, што ва ўмовах камуністычнага будаўніцтва працэс выраўнівання ўзроўню развіцця эканомікі рэспублік працягваецца.

За гады сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне, як гэта ўпершыню было падкрэслена на XXVI з'ездзе КПСС, узнікла новая гістарычная агульнасць людзей—савецкі народ. Ён мае адзіную сацыялістычную эканоміку, агульную тэрыторыю, агульныя рысы духоўнага аблічча. Але гэта зусім не дае падстаў лічыць савецкі народ новай этнічнай агульнасцю або новай, сацыялістычнай нацыяй. Савецкі народ як новая гістарычная агульнасць людзей з'яўляецца шматнацыянальнай, інтэрнацыянальнай, сацыяльнакласавай агульнасцю людзей. Сёння савецкі народ як но-

За радком сацыялістычных абавязацельстваў

НА ПРАМЕЖКАВЫМ ФІНІШЫ

Набліжаецца дзень слаўнага 60-гадовага юбілею нашай дзяржавы. Гэтай гістарычнай даце рыхтуюць працоўныя падарункі ўсе калектывы Краіны Саветаў. Дастойна сустрэць вялікае свята імкнуцца таксама выкладчыкі і супрацоўнікі нашай кафедры. Аб некаторых выніках можна гаварыць ужо сёння.

Даўно адными з важнейшых сталі клопаты аб падрыхтоўцы навукова-педагагічных кадраў. На кафедры оптыкі цяпер 31 супрацоўнік з вышэйшай адукацыяй, 21 з іх з'яўляюцца выпускнікамі фізічнага факультэта або аспірантуры ГДУ, плённа працуюць на навуковай ніве. Сёлета членамі кафедры апублікавана ўжо больш 30 навуковых прац. Найбольшую колькасць публікацый — артыкулаў і 7 тэзісаў дакладаў на Усесаюзных канферэнцыях — мае старшы навуковы супрацоўнік М. І. Аляшкевіч. Акрамя таго, ён атрымаў 2 станоўчыя рашэнні на пададзеныя заяўкі ў Камітэт па адкрыццях і вынаходніцтвах.

Чатыры артыкулы ва ўсесаюзных і рэспубліканскіх выданнях, апублікаваныя тэзісы дакладаў з міжнароднай канферэнцыі ў г. Сегед (Венгрыя) і ўсесаюзнай канферэнцыі ў г. Харкаў — такі вынік навуковай працы ў юбілейным годзе ст. н. с. У. М. Гаўрыленкі. Па адной — тры публікацыі маюць у бягучым годзе аспіранты кафедры В. Р. Шолах, Р. С. Міцюрыч, І. В. Семчанка, Г. Ю. Кашына, Т. В. Дзямідава, У. А. Пенязь, М. І. Сергіенка, У. У. Сыцько.

Сёлета паспяхова абаранілі падрыхтаваныя на нашай кафедры кандыдацкія дысертацыі В. В. Гвоздзеў і М. П. Казакоў. Напярэдадні 65-ай гадавіны Вялікага Кастрычніка паведаміў калектыву аб датэрміновым завяршэнні работы над кандыдацкай дысертацыяй і прыйшоў на кафедры перадабарону наш аспірант У. А. Пенязь. 9 лістапада была заслухана, абмеркавана і рэкамендавана да абароны кандыдацкая дысертацыя Р. С. Міцюрыча, які на гэтым тыдні паспяхова закончыў вучобу ў аспірантуры. Завяршыў работу над кандыдацкай дысертацыяй і наш выхаванец А. І. Краўчанка, які цяпер працуе на кафедры агульнай фізікі. Такім чынам, па выхаду друкаванай прадукцыі, колькасці абароненых і падрыхтаваных да абароны кандыдацкіх дысертацый наша кафедра датэрмінова выканала ўзятыя сацыялістычныя абавязацельствы.

Вынікі навуковых распрацовак супрацоўнікаў, якія вядуць даследаванні пад кіраўніцтвам М. І. Аляшкевіча і А. Ц. Малашчанкі, выйшлі на ўзровень серыйнай вытворчасці. Так, у гэтым годзе прынята рашэнне аб пачатку з будучага года вопытнай, а з 1984 — серыйнай вытворчасці прыбора «Сфера» на прадпрыемствах прамысловых сродкаў сувязі.

З мэтай пашырэння кола даследаванняў па ўзаемадзеянню лазернага выпраменьвання з рэчывам і прымяненню яго ў прамысловасці сёлета ў нас створана навуковая лабараторыя лазернай тэхналогіі. Шмат энергіі ў яе арганізацыю ўклалі ст. н. с. А. Ц. Малашчанка, аспірант У. М. Мышкавец, загадчык кафедры А. М. Сердзюкоў і іншыя супрацоўнікі. Вялікі аб'ём работы выканаы ў памяшканні будучага аптычнага ўчастка, у чым немалая заслуга А. М. Цурганава.

У бягучым годзе шмат увагі ўдзяляецца ўдасканаленню арганізацыі вучэбнага працэса. Ад дакладнага распісання заняткаў, рацыянальнага выкарыстання кожнай мінуты, удасканальвання вучэбна-лабараторнай базы, патрабавальнасці выкладчыкаў да студэнтаў і таварыша да таварыша ў многім залежыць якасць падрыхтоўкі спецыялістаў. Сёлета восем студэнтаў спецыялізацыі «Квантавая электроніка» па заканчэнні ГДУ атрымалі дыпломы з адзнакай. Чацвёра з гэтых выпускнікоў рэкамендаваны да паступлення ў аспірантуру. На «выдатна» была абаронена 21 дыпломная работа, на «добра» — 8. Сярэдні бал абароненых дыпломных праектаў — 4,72. Дзяржаўная экзаменацыйная камісія рэкамендавала да ўкаранення навуковыя вынікі 23 дыпломных работ. Усе выпускнікі, якія спецыялізаваліся на нашай кафедры, сёлета прыбылі на месца размеркавання.

Ва ўсім гэтым мы бачым добры паказчык палітыка-выхаваўчай работы, праведзенай у групе куратарам в. а. дацэнта М. А. Хіло, выкладчыкамі.

На працягу гэтага года ў нас штомесячна праводзіцца адкрытыя лекцыі і лабараторныя заняткі з наступным іх прынцыповым абмеркаваннем. Так, у верасні — лістападзе адкрытыя заняткі праведзены в. а. дацэнта С. С. Гіргелем, ст. н. с. Г. Л. Пакаташкіным, аўтарам гэтых радкоў. Двое выкладчыкаў кафедры павысілі сваю кваліфікацыю ў час навуковай стажыроўкі ў ІФ АН БССР.

Наша кафедра пастаянна ўдзяляе ўвагу падрыхтоўцы вучэбна-метадычнай літаратуры. Сёлета Б. В. Бокуцем і С. С. Гіргелем закончаны рукапісы IV і V частак вучэбнага дапаможніка «Уводзіны ў тэарэтычную аптыку», які выйдзе ў свет у 1984 годзе.

Нашы выкладчыкі і супрацоўнікі не ўхіляюцца і ад грамадска-карыснай работы. Рэгулярна выходзіць бюлетэнь кафедры «Прамень» (адказная за выпуск — мл. н. с. Н. С. Цітова), актыўна вядзецца прафарыентацыя школьнікаў і г. д. Нашы дружыннікі на чале з Г. Л. Пакаташкіным не першы год лічацца адными з лепшых ва універсітэце.

Аналіз выканання сацыялістычных абавязацельстваў кафедры паказвае, што з большасцю іх пунктаў мы ўжо справіліся. Ёсць, аднак, у нас і недаробкі. У прыватнасці, вынаходніцкую работу мы амаль поўнасцю аддалі на «выкуп» выканаўцам гаспдагаворных тэм. За выключэннем Б. В. Бокуця і А. М. Сердзюкова, у ёй з ліку выкладчыкаў ніхто не ўдзельнічае. Пакуль што не выкананы намі планавыя заданні гэтага года па атрыманню эканамічнага эфекта ад укаранення вынікаў гаспдагаворных работ.

Да канца года яшчэ ёсць час. Пастараемся прыкласці ўсе намаганні, каб з гонарам выканаць ўсе свае сацыялістычныя абавязацельствы.

Г. ГАДЛЕЎСКАЯ,
асістэнт кафедры оптыкі, член прафкома універсітэта.

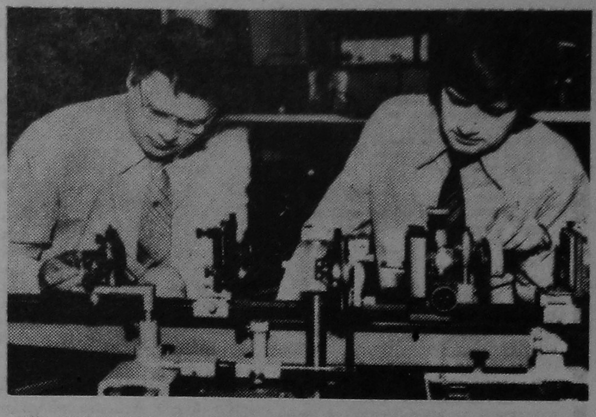

НА ЗДЫМКУ: загадчык кафедры оптыкі дацэнт А. М. Сердзюкоў (злева) і старшы навуковы супрацоўнік А. Ц. Малашчанка за наладкай аптычнай сістэмы нелінейнага частотнага пераўтварэння лазернага выпраменьвання.

Прафарыентацыя

ПРЫВІВАЕМ ЛЮБОЎ ДА МАТЭМАТЫКІ

Ужо на працягу некалькіх гадоў наша школа падтрымлівае цесную сувязь з матэматычным факультэтам ГДУ. І пры кожным наборы хто-небудзь з нашых выпускнікоў становіцца яго студэнтам.

Аднойчы школы і матфака будуюцца на аснове ўзаемнай зацікаўленасці. Вучні наведалі вылічальны цэнтр універсітэта, дзе ім расказалі і паказалі, як працуюць ЭВМ. Асабліва запамінальнымі сталі сустрэчы, калі студэнты праводзяць прафарыентацыйныя вечары. У бягучым навучальным годзе з дзесяцікласнікамі сустракаліся загадчык кафедры тэорыі верагоднасці і матэматычнай статыстыкі Ю. У. Маліноўскі, былы сакратар камсамольскага бюро факультэта Іна Курэц, ленінскі стыпендыят Генадзь Байкачоў.

Я кірую гуртком «Калектыўны вучань Усесаюзнай завочнай школы пры МДУ імя М. В. Ламаносава». Неабходныя кнігі нам дасылаюць праз Гомельскі дзяржуніверсітэт. Сюды ж мы дасылаем на праверку кантрольныя работы. Іх рэцэнзуюць добразычліва, робяць справядлівыя заўвагі, своечасова вяртаюць нам. Як правіла, нашы вучні выходзяць пераможцамі гарадскіх матэматычных алімпіяд. Аднаго з іх прынялі ў фізіка-матэматычную школу-інцэрнат пры МДУ.

Вялікай каштоўнасцю ў нашай рабоце стала складзеная намеснікам дэкана матфака кандыдатам фізіка-матэматычных навук М. В. Селькіным кніга «У дапамогу кіраўніку матэматычнага гуртка».

Вучні 10-ых класаў школы рыхтуюцца да цікавай канферэнцыі «Праўленне законаў філасофіі ў матэматыцы» па кнізе кандыдата фізіка-матэматычных навук дацэнта матфака ГДУ А. Н. Бекарэвіча.

Але самую галоўную сваю задачу, якую нам дапамагаюць вырашаць студэнты і выкладчыкі факультэта, мы бачым у падборы кантынгенту для падрыхтоўкі будучых настаўніцкіх кадраў. Натуральна, чым больш вучні будуць ведаць пра спецыяльнасць настаўніка-педагога, тым актыўней пацягнуцца да яе набыцця. Таму кожнае мерапрыемства ў рамках прафарыентацыі праходзіць арганізавана і з вялікай карысцю для яго ўдзельнікаў.

Я. ЭПШТЭЙН,
выкладчык матэматыкі Гомельскай СШ № 4, выпускнік матфака ГДУ 1975 года.

ПРЫЗЁРЫ

Сёлета праведзены рэспубліканскі агляд лабараторый кафедр хіміі, прысвечаны 60-годдзю СССР. Па групе непрафіліруючых кафедр хіміі ВНУ другое месца прысуджана кафедры хіміі нашага універсітэта. Яна ўзнагароджана граматай Мінвуза БССР. Узнагарода была ўручана дацэнту кафедры хіміі С. К. Лапіцкай рэктарам ГДУ акадэмікам АН БССР Б. В. Бокуцем на ўрачыстым вечары, прысвечаным святу Вялікага Кастрычніка.

САЦЫЯЛІЗМУ

вая гістарычная агульнасць людзей аб'ядноўвае 30 нацый, 50 народнасцей і 25 нацыянальных груп.

«У сталым сацыялістычным грамадстве, — падкрэсліваецца ў пастанове ЦК КПСС ад 19 лютага 1982 года, — паспяхова развіваецца адзіны народнагаспадарчы комплекс — матэрыяльная аснова братняй дружбы народаў СССР». На пачатак 1982 года ў Савецкім Саюзе дзейнічала звыш 47 тыс. прамысловых прадпрыемстваў, 25,9 тыс. калгасаў, 21,6 тыс. саўгасаў. Асабліва хуткімі тэмпамі развіваецца вытворчасць сродкаў вытворчасці. За 60 гадоў іх выпуск павялічыўся ў 1413 разоў, а ў параўнанні з 1941 годам — у 31 раз. Усё больш індустрыяльнай становіцца сельская гаспадарка. Калі ў 1928 годзе адзін трактар прыпадаў на тры калгасы і пяць — на адзін саўгас, дык цяпер колькасць трактараў у разліку на адзін калгас узрасла да 41 адзінкі, на саўгас — да 57. Шырокае развіццё атрымала аграпрамысловая інтэграцыя. **На канец 1981 года** ў краіне дзейнічала 9,6 тысячы міжгаспадарчых прадпрыемстваў і звыш 500 аграпрамысловых і сельскагаспадарчых аб'яднанняў.

СССР — вялікая шматнацыянальная сям'я народаў, патрыётаў і інтэрнацыяналістаў, аб'яднаных сумеснай барацьбой за новы, справядлівы мір. Інтэрнацыяналізм ва ўмовах нашай краіны — гэта перш за ўсё сумленная, з поўнай аддачай сіл праца ўсіх народаў у імя ўсенароднай агульнай справы.

Шматнацыянальнасць — самая характэрная рыса савецкіх працоўных калектываў. Прадстаўнікі амаль сарака нацыянальнасцей Савецкага Саюза з вялікім працоўным энтузіязмам узводзілі Магілёўскі завод сінтэтычнага валакна. Падобны малюнак назіраўся і пры будаўніцтве Наваполацкага гіганта нафтахіміі, у стварэнні якога ўдзельнічалі звыш ста прадпрыемстваў краіны, Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода, асваенні калійных солей у раёне Салігорска, у будаўніцтве Баранавіцкага баваўнапапяровага і Пінскага трыкатажнага камбінатаў і многіх іншых прадпрыемстваў нашай рэспублікі. На розных прадпрыемствах Гомельшчыны працуюць прадстаўнікі больш чым 90 нацыянальнасцей. У сваю чаргу многія тысячы прадстаўнікоў Беларусі, у тым ліку і нашай вобласці, асвойвалі і працуюць на цалінных землях, выдатна зарэкамендавалі сябе на будаўніцтве аўтагіганта ў Тальяці і Набярэжных Чалнах, у распрацоўцы нафтагазавых месцанараджэнняў на Поўначы і ў Сібіры, на будаўніцтве БАМа і іншых важнейшых аб'ектаў.

Развіты сацыялізм стварыў спрыяльныя ўмовы гіганцкага паскарэння духоўнага развіцця, народжанага Вялікім Кастрычнікам, росквіту ўзаемаабагачэння нацыянальных культур, фарміравання культуры адзінага савецкага народа.

Савецкі народ — адзін з самых адукаваных у свеце. Усімі відамі навучання ахоплена цяпер больш ста мільёнаў чалавек. У краіне завершаны пераход да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. Практычна кожны грамадзянін мае магчымасць атрымаць сярэднюю спецыяльную і вышэйшую адукацыю, павысіць сваю кваліфікацыю. Колькасць сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў з 932 у 1922 годзе павялічылася да 4393 у 1981 г., ВНУ — адпаведна з 248 да 891. Ва ўсіх саюзных і амаль ва ўсіх аўтаномных рэспубліках ёсць універсітэты.

Ва ўсіх саюзных рэспубліках створаны і плённа працуюць Акадэміі навук. За гады Савецкай улады ў нашай краіне зарэгістравана ў афіцыйным парадку каля мільёна вынаходніцтваў і звыш 250 адкрыццяў, якія маюць сусветнае значэнне.

У краіне створана шырокая сетка бібліятэк усіх відаў. У 1922 годзе іх было 16,6 тыс. з кніжным фондам 47 млн. экземпляраў, а цяпер у СССР налічваецца 132 тыс. бібліятэк. Іх кніжны фонд складае 1 мільярд 881 млн. экземпляраў.

Ва ўсіх саюзных і аўтаномных рэспубліках ёсць тэатры, дзеўнічае 151 тыс. кінаўстановак, працуе 138 тыс. клубных устаноў, выпускаецца 8172 назвы газет і 5198 — часопісаў. Усё насельніцтва ахоплена радыёвяшчаннем, 87 працэнтаў — тэлебачаннем.

Г. ЕЎДАКІМЕНКА,
дацэнт кафедры гісторыі СССР і ўсеагульнай гісторыі.

Я. СЕМЯНЧУК,
дацэнт кафедры гісторыі КПСС.

ЯКІМ БУДЗЕ МІНСКАЕ МЕТРО

Першы намеснік старшыні выканкома Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў Аляксандр Якімчук адказвае на пытанні карэспандэнта АДН Наталлі БУЛДЫК.

— Якая перадгісторыя мінскага метро?

— Мінск развіваецца хуткімі тэмпамі. Па прыросту насельніцтва ён займае першае месца сярод савецкіх гарадоў-мільянераў. Мы меркавалі, напрыклад, што мільённы мінчанін з'явіцца на свет у 1980 годзе, а ён нарадзіўся на восем гадоў раней. Разлічвалі, што двухмільённы рубеж перашагнем у двухтысячным годзе, але гэта, відавочна, адбудзецца многа раней: ужо сёння ў Мінску амаль паўтара мільёна жыхароў. Словам, для вырашэння транспартнай праблемы, а яна ў горадзе рабілася ўсё больш вострай, чатыры з палавінай гады назад мы пачалі будаваць метро.

— І будаваць хутка. Відавочна, сказваецца вопыт метрабудаўцаў, многія з якіх прайшлі такую школу ў Маскве, Харкаве, Ташкенце?

— Гэта, несумненна, адыграла сваю ролю. Акрамя таго, у нас у радзе выпадкаў прымяняюцца новыя метады. Так, упершыню ў айчыннай практыцы ў Мінску асвоена тэхналогія ўзвядзення тунеляў з прымяненнем маналітна-прасаванай аддзелкі. Бетон пад ціскам 5—6 атмасфер нагнятаецца пад металічную апалубку механізаванага комплексу, а затым абціскаецца ў пароду. Такім чынам, адпала неабходнасць у дарагіх спецыяльных цюбінгах для мацавання.

Вялікае значэнне мае і тое, што мы змаглі стварыць салідную вытворчую базу — комплекс цэхаў, якія амаль поўнасцю забяспечваюць усе патрэбы будоўлі, а таксама спецыяльнае вучылішча, што рыхтуе кадры метрабудаўцаў. І, нарэшце, актыўны ўдзел гараджан. Яны праводзяць суботнікі і нядзельнікі, дапамагаюць захаваць зялёныя насаджэнні, перасаджваючы дрэвы з зоны будаўніцтва ў паркі і скверы.

— Як вядома, у Мінску метро будзе мелкага залягання. З чым гэта звязана?

— З асаблівасцямі грунту. Ён вельмі складаны. У нас быў выбар: або апусціць метро на 250—270 метраў, або падняць яго. Мы пайшлі па другому шляху, які забяспечвае больш таннае (у тры разы) і больш хуткае будаўніцтва. Хаця, вядома, гэта паставіла новыя праблемы. Напрыклад, трэба было прадугледзець, як у гэтым выпадку забяспечыць бясшумнасць метро.

— І гэтая задача вырашана?

— Увогуле так. У праект уключан спецыяльны раздзел супрацьшумавой абароны, у распрацоўцы якога ўдзельнічалі некалькі навукова-даследчых інстытутаў. Тым не менш цяжкасці ёсць, як правіла, непрадбачаныя. Напрыклад, велізарныя валуны, якія сустракаюцца на трасе. Каб дастаць іх, даводзілася капаць спецыяльныя шахты. Або «плывучыя» глебы — своеасаблівыя падземныя балоты. А ўперадзе рака Свіслач — адна з самых складаных перашкод.

— Што ўяўляе сабой лінія першай чаргі?

— Яе працягласць 8,7 кіламетра. Паездка ад першай станцыі да апошняй (усяго іх восем) зойме не больш 12 мінут. За гадзіну паязды будуць перавозіць у адным напрамку 15 тысяч пасажыраў. Тут будзе прыменен рад унікальных тэхнічных ноўшастваў у электраабсталяванні, у апаратуры сувязі і тэлемеханіцы. Скарасны рухомы састаў будзе ўкамплектаваны найноўшымі камфартабельнымі вагонамі, якія праходзяць зараз выпрабаванні.

Вялікае значэнне надаецца мастацка - манументальнаму афармленню станцый. Гэтая работа даручана лепшым беларускім архітэктарам і мастакам. На станцыі «Парк чэлюскінцаў», напрыклад, працуе група мастакоў пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Аляксандра Кішчанкі.

— Адкрыццё мінскага метрапалітэну намечана на ліпень 1984 года, гэта значыць на шэсць месяцаў раней, чым планавалася. А якія далейшыя планы?

— Будаўніцтва дзвюх іншых чэргаў. Адна з іх звяжа жылыя раёны на паўднёвым захадзе і захадзе Мінска з зонай, дзе размешчаны асноўныя прамысловыя прадпрыемствы, другая пройдзе з паўночнага захаду на паўднёвы ўсход.

(АДН).

НЕДАХОПАЎ

Камітэт народнага кантролю БССР сёлета праверыў, як у нашым універсітэце выкарыстоўваецца вучэбнае і навуковае абсталяванне. Быў выяўлен шэраг сур'ёзных недахопаў. Аб гэтым нашы чытачы інфармаваліся ў газеце.

У мэтах ухілення выяўленых Камітэтам НК БССР недахопаў загадам рэктара ад 6-га лістапада створана пры галаўной групе народнага кантролю ГДУ камісія ў саставе прарэктара па навуковай рабоце М. В. Навучыцеля, дэканаў факультэта У. Я. Мацюшэнкі, У. Ф. Філіпцова, А. П. Пінчука загадчыка НДС М. І. Твардоўскага і членаў галаўной групы НК У. П. Бабыны і А. В. Няверава для кантролю за выкарыстаннем наяўнага абсталявання. Камісія будзе штоквартальна інфармаваць рэктарат аб праводзімай рабоце па павышэнню эфектыўнасці прымянення ў вучэбным працэсе і навуковых даследаваннях усіх тэхнічных сродкаў.

НА ВАШУ КНІЖНУЮ ПАЛІЦУ

Кнігарня № 19 (вул. Савецкая, 106) прапануе для выкладчыкаў і студэнтаў ГДУ:

Пытанні гісторыі, Міжведамасны зборнік. Выпуск 9. — Мн. БДУ, 1982.

КУКАК І. А. Псіха фізіялагічныя прынцыпы навучання. — Мн. БДУ, 1981.

Зборнік практыкаванняў па логіцы. Вучэбны дапаможнік. — Мн. БДУ, 1981.

Д'ЯЧЭНКА М. І. Псіхалогія вышэйшай школы. Вучэбны дапаможнік для ВНУ. — Мн. БДУ, 1981.

РАДЗІЕНАЎ В. Н. Якуб Колас — педагог. — Мн. БДУ, 1981.

Песні беларускай валадар. (Рэдкал.: А. А. Лойка і інш.). — Мн. БДУ, 1982.

РАГОЙША В. Напісана рукой Купалы. Архіўныя знаходкі. — Мн. БДУ, 1981.

Сучасная руская мова (лабараторныя работы). Вучэбны дапаможнік для ВНУ. — Мн. БДУ, 1982.

ПА ПРАЦОЎНАМУ ЗАКАНАДАЎСТВУ

У кнігарні № 5 «Навукова-тэхнічная літаратура» і № 19 паступіў у продаж «Даведнік па працоўнаму заканадаўству» (Мн., Полымя, 1982 г.). У ім выкладаюцца і растлумачваюцца найбольш часта сустракаемыя ў працы нормы працоўнага заканадаўства, якія распаўсюджваюцца на поўныя або большасць катэгорый рабочых і служачых. У даведніку вялікая ўвага ўдзелена пастановам Савецкага ўрада, Дзяржкамітэта СССР па працы і сацыяльных пытаннях, ВЦСПС і іншым нарматыўным актам, рэгулюючым працоўныя адносіны. Многія палажэнні існуючага заканадаўства ілюстраваны прыкладамі з судовай практыкі.

Названы даведнік будзе карысным для ўсіх кіраўнікоў структурных падраздзяленняў універсітэта, прафсаюзнаму актыву, студэнтам - выпускнікам, кожнаму, хто цікавіцца пытаннямі працоўнага заканадаўства.

М. МУРАШКА,
старшыня прафкома

Вакол прыроды

ДЗЯРЖАВА МАЛЕНЬКІХ ВЯЛІКАНАЎ

У Гомельскім лясгасе, недалёка ад вёскі Грамыкі, створан унікальны мурашыны заказнік. Тут жывуць шэрыя пясчаныя мурашкі. Колькасць нор, у якіх яны жывуць, тут такая вялікая, што парытая імі зямля нагадвае дробнае рэшата. Мурашка, да нагі якой вясковыя хлапчукі прывязалі тонкую нітку, па сваіх падземных катакомбах разматала амаль усю катушку. Шчыльнасць «насельніцтва» гэтай мурашынай дзяржавы ў некалькі разоў перавышае вядомыя нормы.

Да таго, каб захаваць паселішчы гэтых маленькіх і рухомых насякомых, і быў створан заказнік. Шэрыя пясчаныя мурашкі, якія жывуць на тэрыторыі лясгаса, праявілі сябе як нястомныя паляўнічыя на разнастайных хвоегрызучых шкоднікаў. Па падліках заолагаў, адна мурашыная сям'я знішчае кілаграм шкодных насякомых у дзень. Такі апетыт — цудоўны залог здароўя лесу. Таму падземным жыхарам, лясгаса нададзен статус недатыкальнасці.

Мурашка — крошка весам у міліграм — вельмі моцнае насякомае. Калі б чалавек быў такі ж моцны, ён змог бы падняць рукамі на вышыню дзевяціпавярховага дома! Так гавораць вучоныя. Але подзвіг мурашкі ў іншым — гэта аздараўленне лесу, а разам з ім і акаляючага нас асяроддзя.

С. ЮР'ЕЎ.

ПРА ВЯДОМЫХ ВУЧОНЫХ

У вольны ад заняткаў час вядомы фізік Генрых Герц захапляўся работай на такарным і сталярным станках, вывучаў тэхнічныя дысцыпліны.

Пра яго поспехі ў гэтай справе можна меркаваць па наступнаму эпізоду. Калі Герц стаў вядомым вучоным, яго стары настаўнік па такарнай справе, даведаўшыся пра гэта, сказаў з засмучэннем: «Шкада! З яго выйшаў бы цудоўны токар».

□□

Калі Піфагор задумваўся аб тым, ці залежыць вышыня гуку ад даўжыні струны, то аказалася, што зробленыя ім вывады аднесіліся і да фізікі, і да музыкі, і да астраноміі, і да філасофіі.

І ўсё гэта таму, што «шчаслівы» Піфагор жыў, па вобразнаму выразу К. Маркса, у часы «дзяцінства чалавецтва» і мысліў так шырока і так вобразна, што быў і «фізікам», і «лірыкам» адначасова.

І сёння, у эпоху навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, нашаму мысленню, а тым больш творчасці, не перашкаджаюць межы. Кожнаму даступна «шчасце» Піфагора. Толькі знаходзіць яго кожны па-свойму: хтосьці застаецца ўсё ж у рамках сваёй прафесіі, а нехта выходзіць за яе межы.

Працы нашых вучоных

НАРОДНАГА СЛОВА ЖЫВОЕ ГУЧАННЕ

Нядаўна ў выдавецтве «Навука і тэхніка» выйшаў у свет «Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны». Яго аўтарамі з'яўляецца адна са старэйшых моваведаў нашага універсітэта, дацэнт кафедры рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства Тамара Сямёнаўна Янкова. Гэтай падзеі даўно чакала навуковая грамадскасць нашай рэспублікі. Аб навуковай вартасці слоўніка сведчыць той факт, што ўжо да яго рукапісу як да адной з крыніц каштоўнага фактычнага матэрыялу звярталіся складальнікі «Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы».

Гаворкі Лоеўшчыны зацікавілі Тамару Сямёнаўну даўно, каля трыццаці гадоў таму назад, калі яна працавала над кандыдацкай дысертацыяй, прысвечанай даследаванню фанетыка-марфалагічных асаблівасцей гэтых гаворак. Увесь наступны час Тамара Сямёнаўна не парывала сувязі з Лоеўшчынай, з жыхарамі раёна — носьбітамі гаворак. У час сваіх рэгулярных паездак у Лоеўскі раён яна руплівa і старанна запісвала жывую гаворку сваіх шматлікіх субяседнікаў. Нічога не прайшло міма ўвагі руплівай збіральніцы — ні асобныя словы, ні цэлыя сказы, ні залацінкі народнай мудрасці — прыказкі і прымаўкі. Варта зазначыць, што ў слоўніку даволі часта сустракаюцца і прыклады з народных песень, у склад якіх уваходзяць мясцовыя словы.

Гаворка карэнных жыхароў Лоеўшчыны вызначаецца сваім мяжуючым характарам — геаграфічнае становішча мясцовасці абумоўлівае наяўнасць у гэтай гаворцы асаблівасцей не толькі беларускай, але і суседніх братніх моў — рускай і ўкраінскай.

У слоўнік уключана каля сямі тысяч слоў, характэрных для жыхароў наваколля Лоева. Прывядзем прыклады некаторых слоў з гаворкі на Лоеўшчыне, якія асабліва яскрава адлюстроўваюць іх «унутраныя формы»: **даўбенька** — таўкач, **жывец** — крыніца, **знайдзён** — пазашлюбнае дзіцё, **лічба** — падлік, **нашына** — мясцовае асяроддзе, **пустальга** — пусты, бязглузды чалавек, **раяваць** — добра жыць, **смарчонак** — неслух, **трудлівы** — працавіты. Даволі часта сустракаюцца ў слоўніку і фразеалагічныя адзінкі, гэтыя лаканічныя і вельмі багатыя па сэнсу ўстойлівыя словазлучэнні: **на адном дне дзве серадзе** — пра нясталага чалавека, **у вадзе можа дыхаць** — пра таго, хто знойдзе выйсце з любога становішча, **пагуляй святы** — лодарнічанне, **драмаць ходзячы** — быць вельмі слабым, **лавіць акуні** — драмаць. Вельмі важна, што аўтар слоўніка шчодра паказвае «жыццё» дыялектных слоў, прыводзячы шматлікія кантэксты іх ажывання.

Вось некалькі прыкладаў, «кавалачкаў тэкстаў» жывой народнай мовы: **«Раней так бедна жылі, што і пальца нечым было абвіхнуць. Мая сястра любілася с адным, а бацька не аддаў за сірату, а аддаў за багатыра з Цесноў. Гаворка ў нас з ажымам, чыстая. Поп і дяк сабраліся, дак братухны хорошыя. На вайне разам двох сыноў пабіта, з бабай удвох натуральна жывом.»**

Нездарма гавораць, што мова — душа народа: у ёй адлюстроўваюцца светапогляд людзей, іх разважанні, надзеі. Гэтая думка асабліва ясна ўсведамляецца пры азнаямленні з «Дыялектным слоўнікам Лоеўшчыны», які надзвычай цікава проста чытаць, чытаць як захапляючую кнігу аб далёкім і не такім даўнім, кнігу, напісаную вельмі шчыра, трапнай і надзвычай жывой мовай. Інакш, відаць, быць і не магло: шчырасць, добразычлівасць Тамары Сямёнаўны да людзей, яе глыбокае веданне мовы, любоў да народнага слова знаходзілі незаменнае разуменне яе субяседнікаў — носьбітаў гаворак, іх жаданне размаўляць з ёю гэтак жа даверліва, проста і шчыра. Тут, здаецца, было б дарэчы прывесці змешчаную ў слоўніку прымаўку, запісаную аўтарам у вёсцы Чапліна: **Як будзеш даха, дак будзеш і ўзяха** — і растлумачыць яе так: той, хто бескарысліва і самааддана прысвячае сябе добрай справе, нязменна атрымлівае выдатныя вынікі.

«Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны» ўводзіць нас у простую і аднaчасова складаную, дзіўную стыхію народнай мовы, дазваляе захапіцца, невычэрпнасцю моўных скарбаў, прымушае яшчэ раз задумацца аб вялікай навуковай і культурнай важнасці збірання і публікацыі такіх матэрыялаў. Няма сумнення ў тым, што складзены Т. С. Янковай слоўнік з'яўляецца новым важкім укладам у развіццё беларускай савецкай лексікаграфіі. Ён мае вялікую практычную карысць для мовазнаўцаў, выкладчыкаў роднай мовы, студэнтаў, літаратараў — усіх тых, хто любіць і шануе роднае народнае слова.

У. КОВАЛЬ,
асістэнт кафедры рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Рэктарат, партком, грамадскія арганізацыі універсітэта, дэканат гісторыка-філалагічнага факультэта, кафедра беларускай мовы выказваюць глыбокае спачуванне загадчыку гэтай кафедры прафесару АНІЧЭНКУ Уладзіміру Васільевічу з выпадку напаткаўшага яго вялікага гора — смерці МАЦІ і заўчаснай смерці БРАТА — Сільвестра Васільевіча.

«Гомельский университет» — орган парткома, ректората, комитета ЛКСМБ и профкомов Гомельского государственного университета (на белорусском языке), Гомельская фабрика «Палесдрук» Дзяржкамітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Гомель, Савецкая, 1. Аб'ём — 2 друк. аркушы. Тыраж 2000 экз.
Наш адрас: вул. Савецкая, 104, п 3-11, т. 56-16-52.
АЗ 50722
Заказ 6451